

ARHITECTURA SISTEMELOR DE CALCUL - CURS 0x09

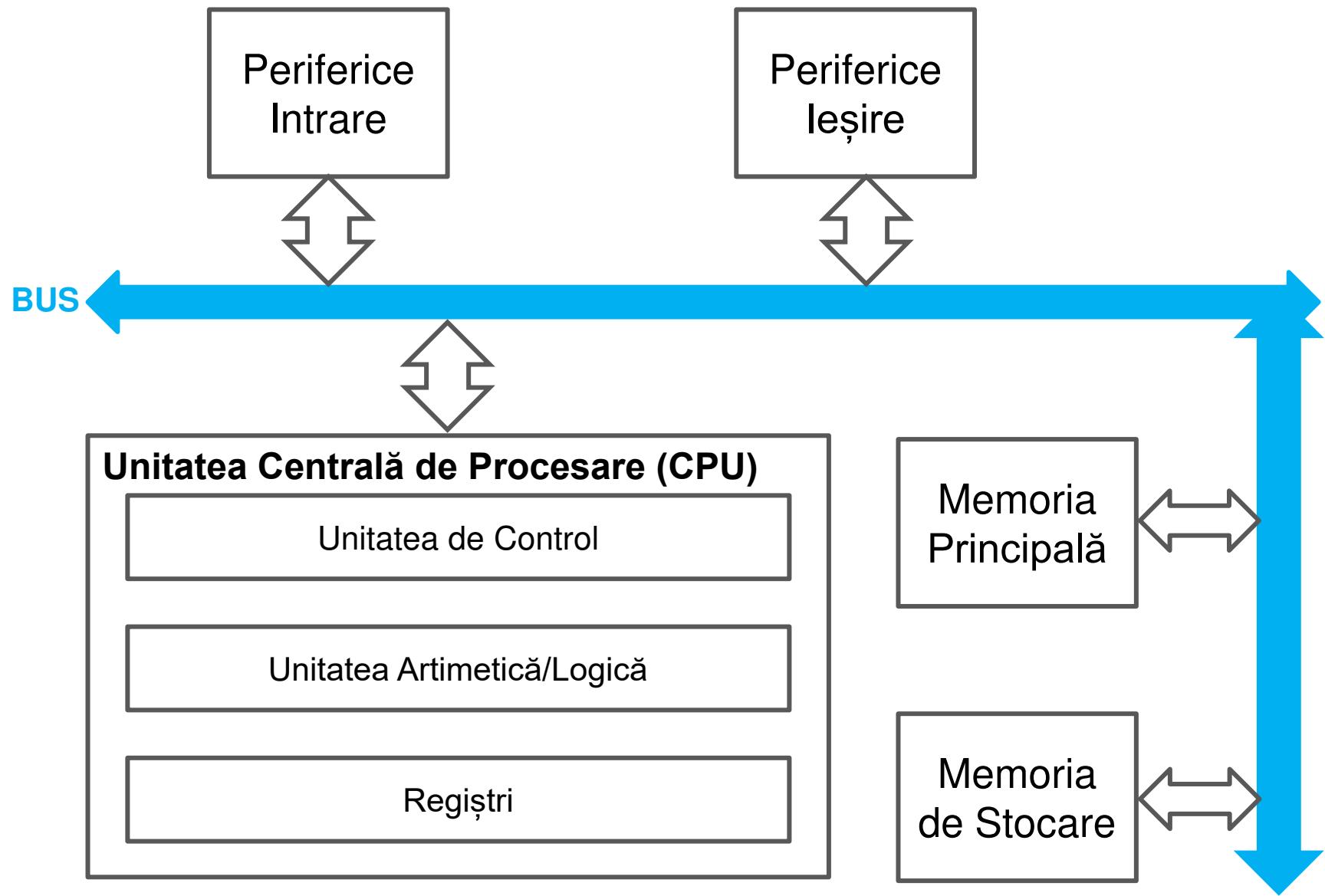
SISTEME MULTI-PROCESOR, IERARHIA MEMORIEI

Cristian Rusu

CUPRINS

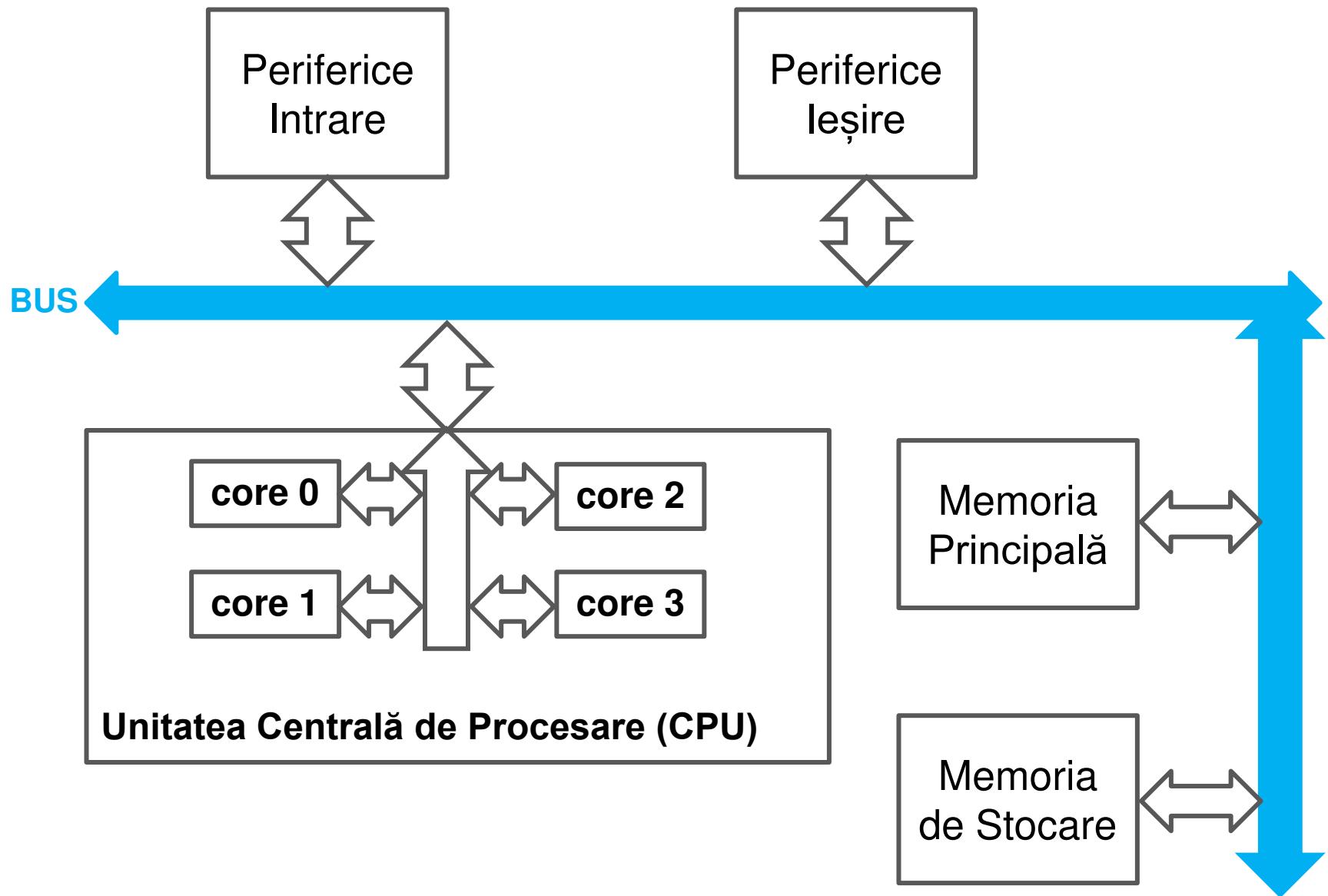
- sisteme multi-procesor
- ierarhia memoriei
- caching

ARHITECTURA DE BAZĂ

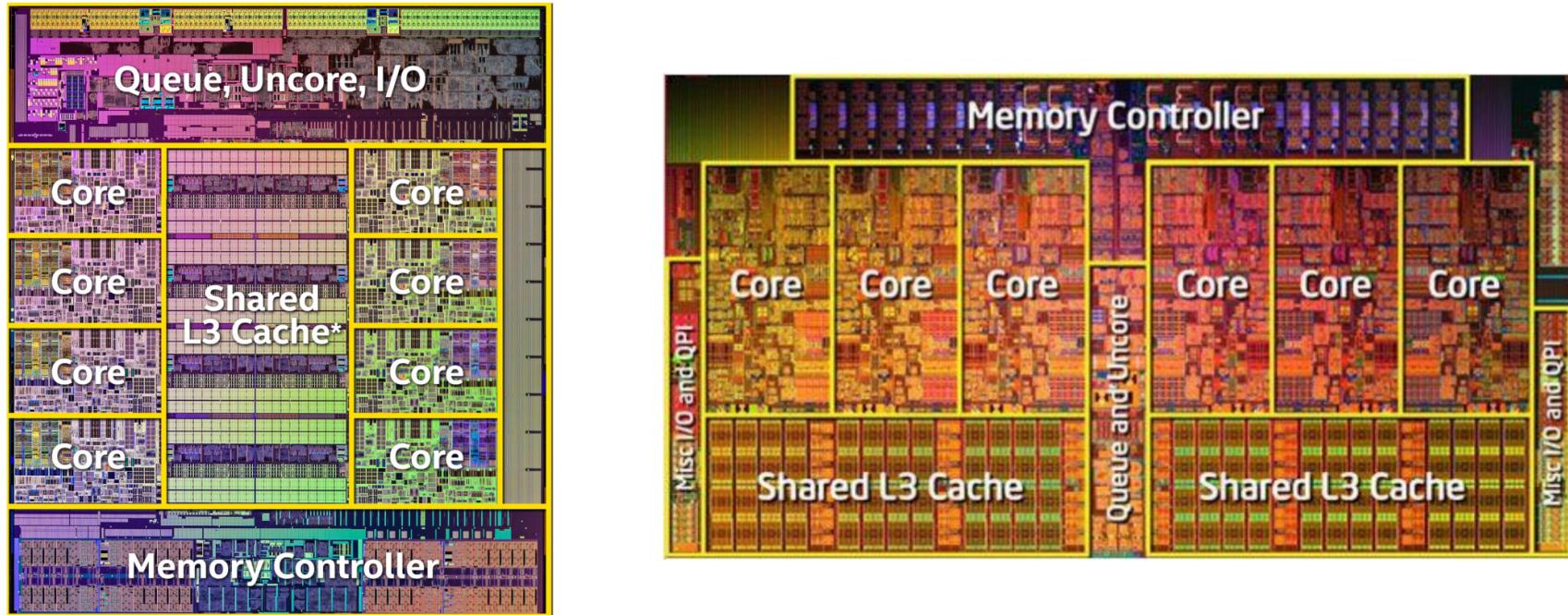
rularea simultană a programelor este “simulată”

ARHITECTURA MULTI-CORE

rularea simultană a programelor este “reală”

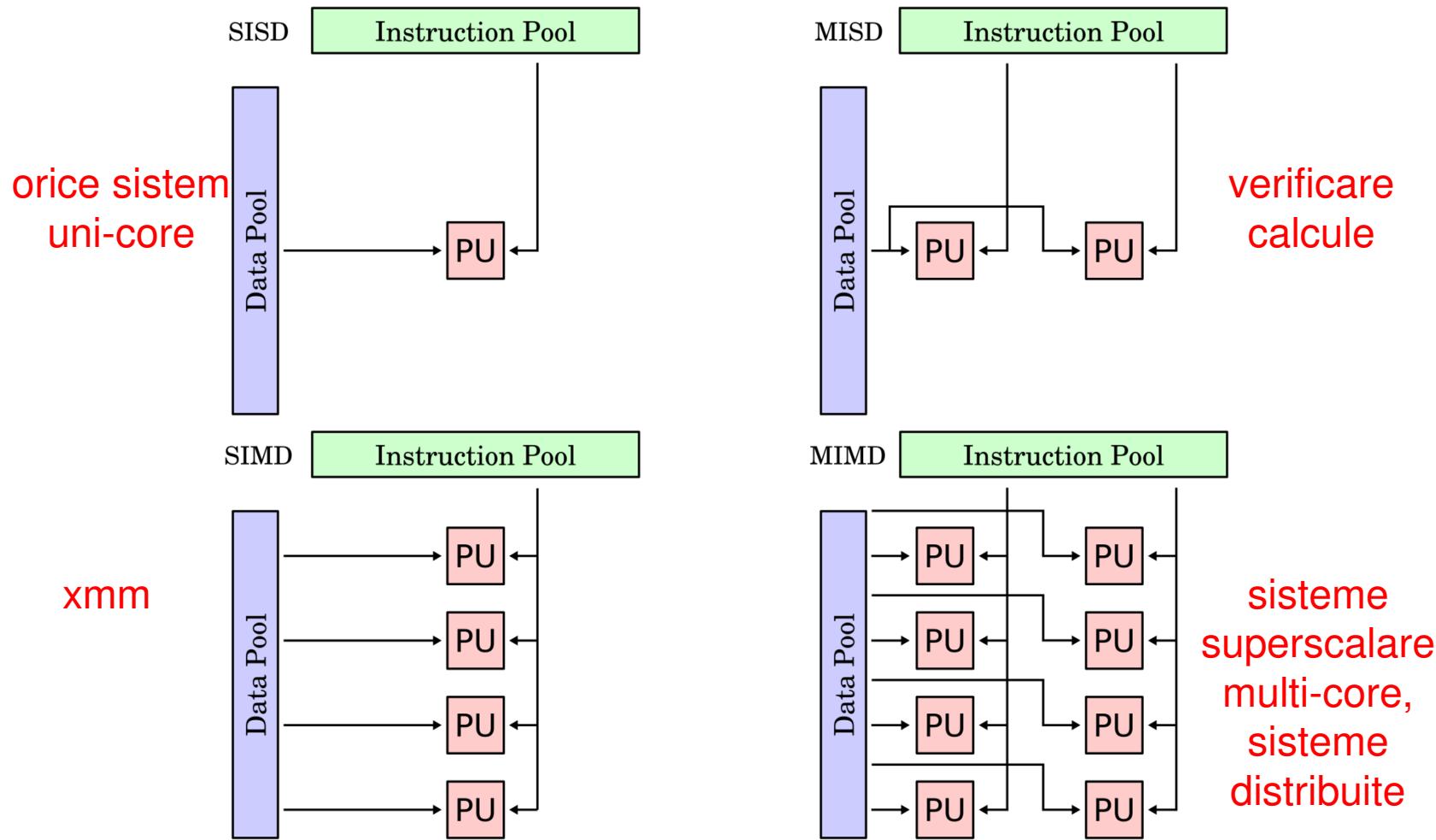
ARHITECTURA MULTI-CORE

e bine că avem multe core-uri, noua problemă: să aducem datele la core-uri

ARHITECTURA MULTI-CORE

- taxonomia Flynn

ARHITECTURA MULTI-CORE

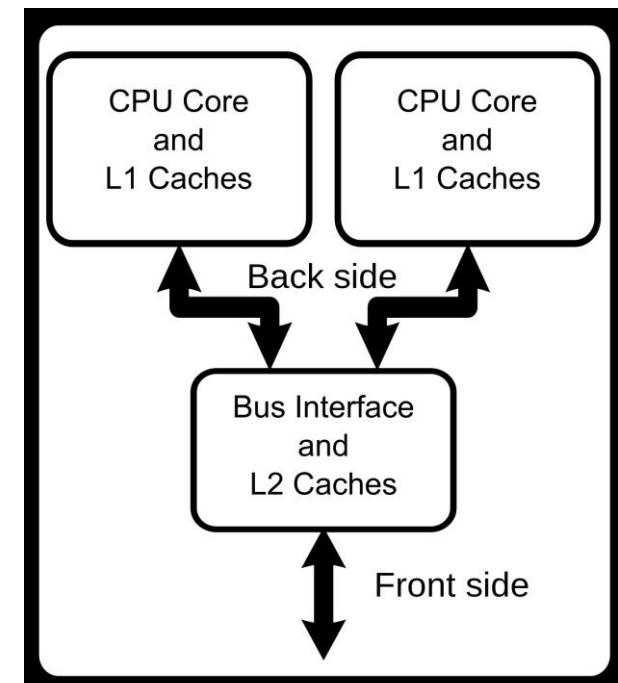
- **problema:**
  - sigur toate core-urile vor instrucțiuni
  - probabil toate core-urile vor să acceseze memoria
  - din când în când core-uri vor să facă operații I/O
  - toate comunică pe același bus
    - conflicte de acces
    - coadă de priorități pentru acces
- **soluția:**
  - fiecare core are “o memorie” locală cu care să poată comunica rapid
  - ierarhizarea memoriei

TIPURI DE PARALELISM

- **la nivel de biți**
  - modificarea dimensiunii “cuvintelor” procesorului (procesarea pe 16, 32 și 64 de biți)
  - cu câți biți poate sistemul de calcul să opereze
- **la nivel de instrucțiu**n
  - pipelines
- **la nivel de task-uri**
  - multi-thread
  - multi-process
- **la nivel de blocuri**
  - vectorizarea operațiilor
  - operații pe blocuri

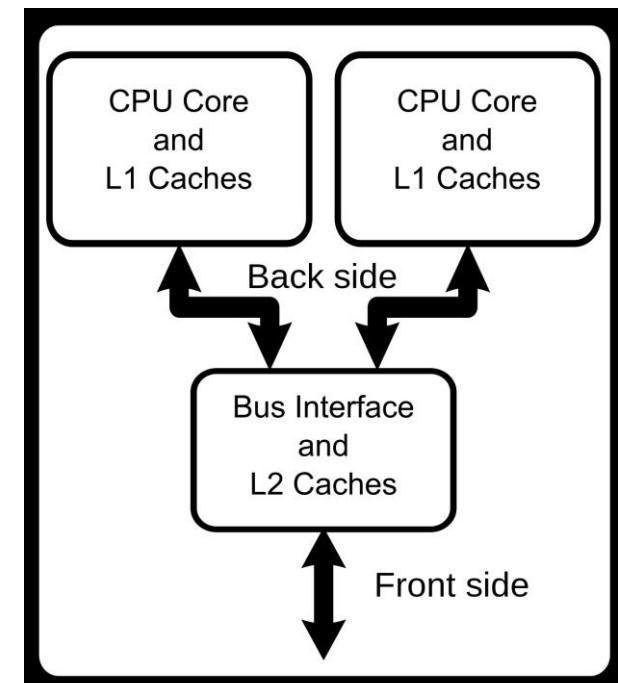
TIPURI DE PARALELISM

- **în trecut 1 procesor = 1 unitate de calcul**
- **de câteva decenii 1 procesor = mai multe (2,4,...) unități de calcul**
  - sisteme multi-core
  - unitățile de calcul au resurse proprii: registrii, ALU, FPU, cache...
  - dar unele resurse sunt împărțite între toate unitățile de calcul (cache L3, controller-ul de memorie)
- avantaje: coerența cache-ului
- dezavantaj: software special

TIPURI DE PARALELISM

- **în trecut 1 procesor = 1 unitate de calcul**
- **de câteva decenii 1 procesor = mai multe (2,4,...) unități de calcul**
  - sisteme multi-thread: Hyper-Threading, Chip Multi-threading
  - unitățile de calcul au resurse proprii: registrii (și cam atât)
  - restul resurselor de calcul sunt împărțite de thread-uri
  - threadurile sunt blocate dacă resursele de calcul sunt ocupate
- avantaj: dacă resursa este disponibilă
- dezavantaj: competiție pentru resurse
- hyper-threading = logical cores

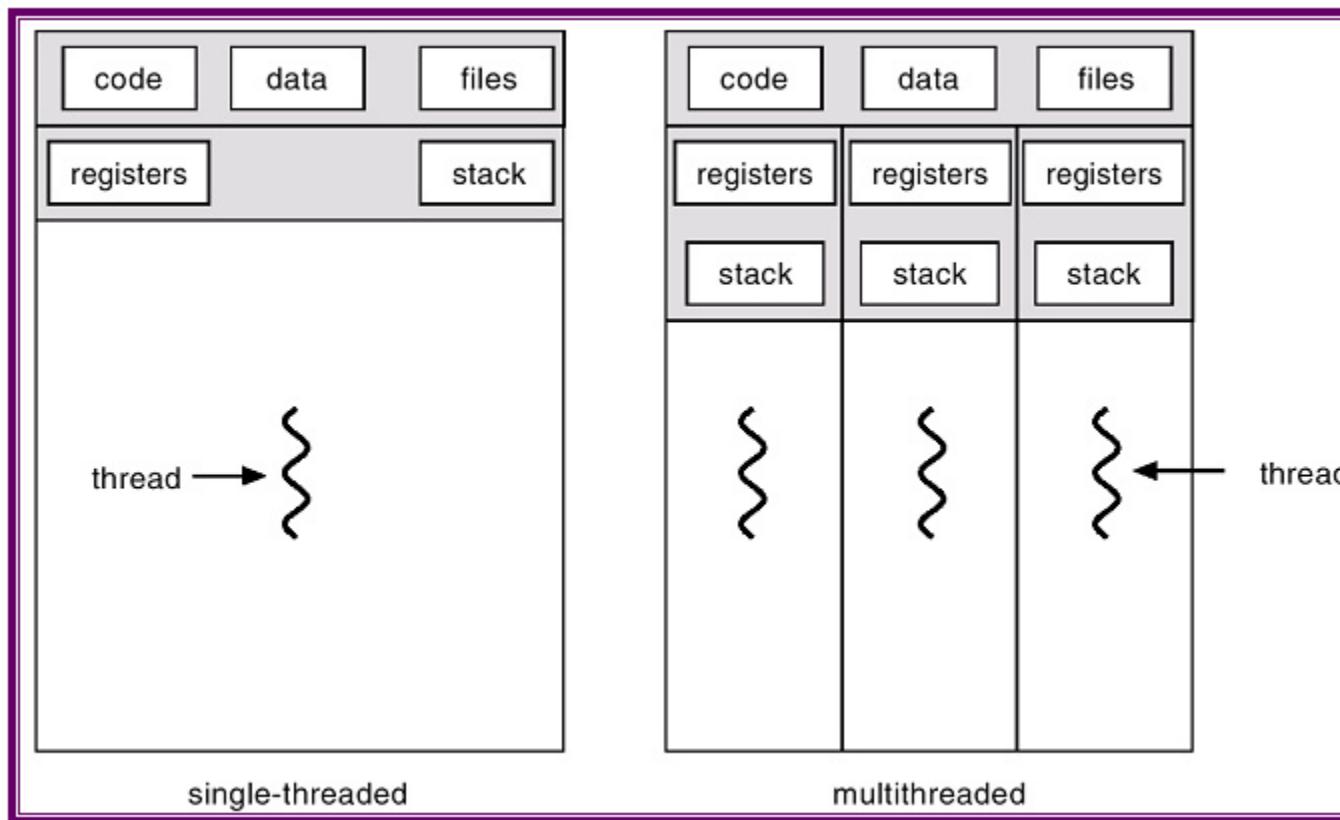

TIPURI DE PARALELISM

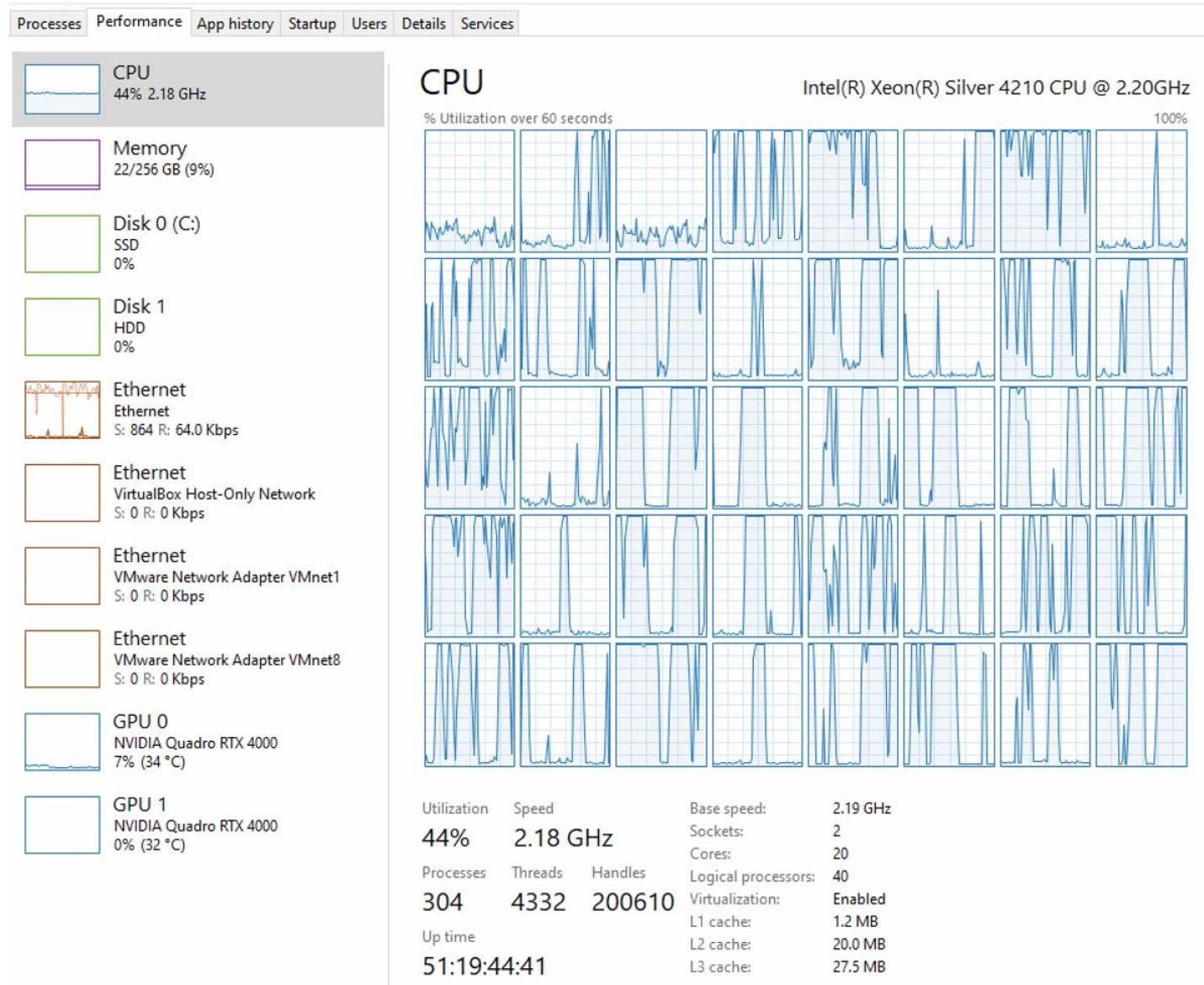
- **Instruction-level parallelism (ILP)**
  - Instruction Pipelining
  - Register Renaming
  - Speculative Execution
  - Branch Prediction
  - Value Prediction
  - Memory Dependence Prediction
  - Cache Latency Prediction
  - Out-of-order Execution
  - Dataflow Analysis/Execution

TIPURI DE PARALELISM

- Task parallelism (ILP)
  - multi-thread
  - multi-process

TIPURI DE PARALELISM

Fewer details | Open Resource Monitor

PERFORMANȚA MULTI-CORE

- ce se întâmplă dacă avem un sistem multi-core?
  - putem rula mai multe programe simultan
    - același program, instanțe diferite
    - diferite programe
  - putem rula un program mai eficient (paralelizând părți ale sale)
    - presupunem că avem s procesoare
    - presupunem că $p\%$ din program poate beneficia teoretic de paralelizare/îmbunătățire (unele secțiuni de cod sunt doar secvențiale, acolo nu se poate face nimic)
    - **legea lui Amdahl** (speed-up S):

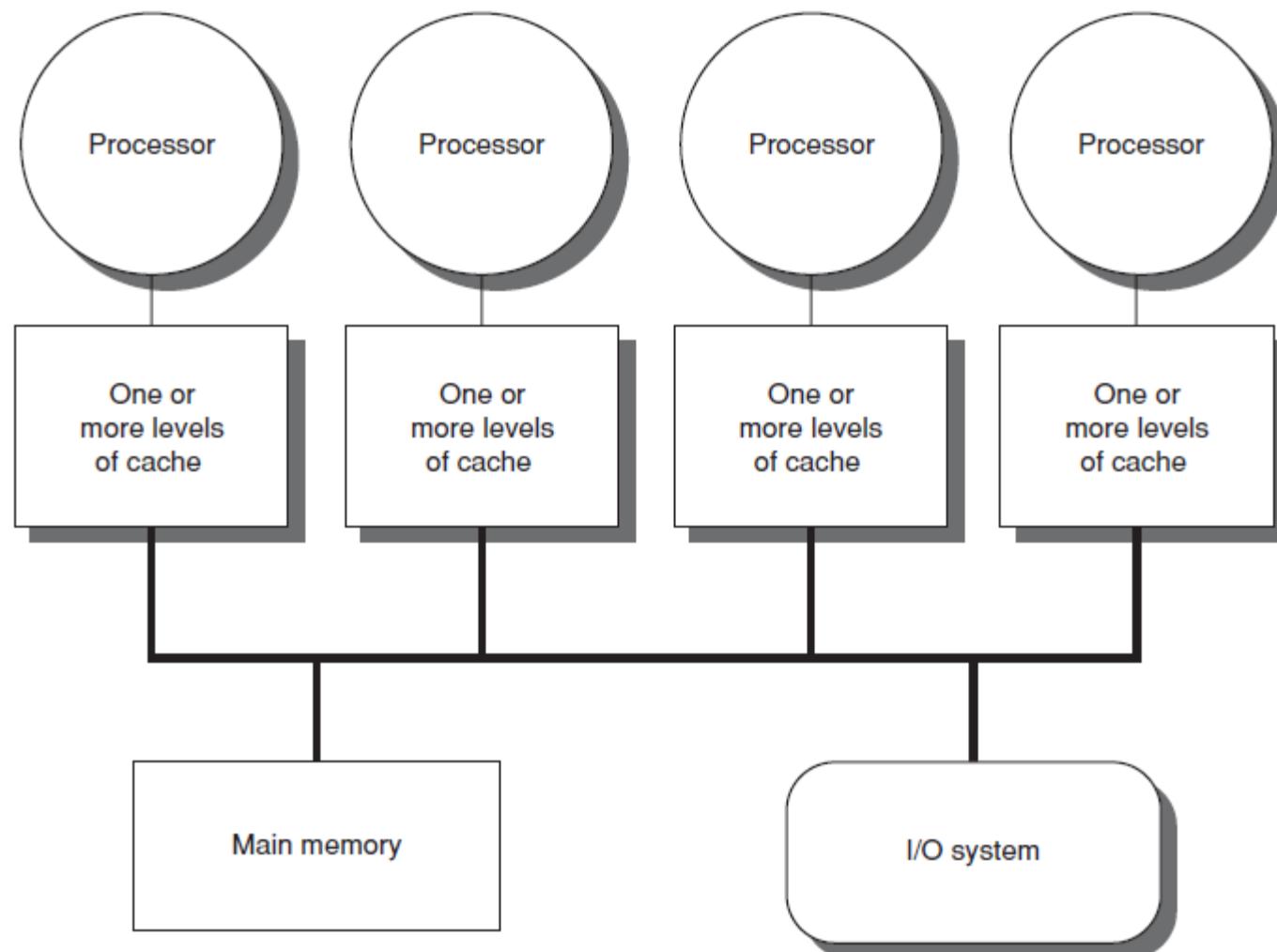
$$S = \frac{1}{(1 - p) + \frac{p}{s}}$$

- **legea lui Gustafson** (speed-up S):

$$S = 1 - p + \delta p$$

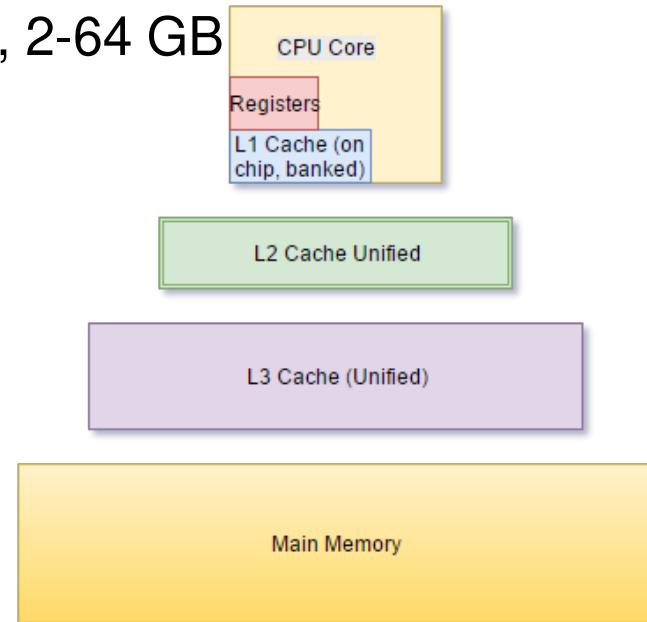
- de multe ori, implementările parallele au nevoie să comunice date (asta poate câteodată domina calculul)

IERARHIZAREA MEMORIEI

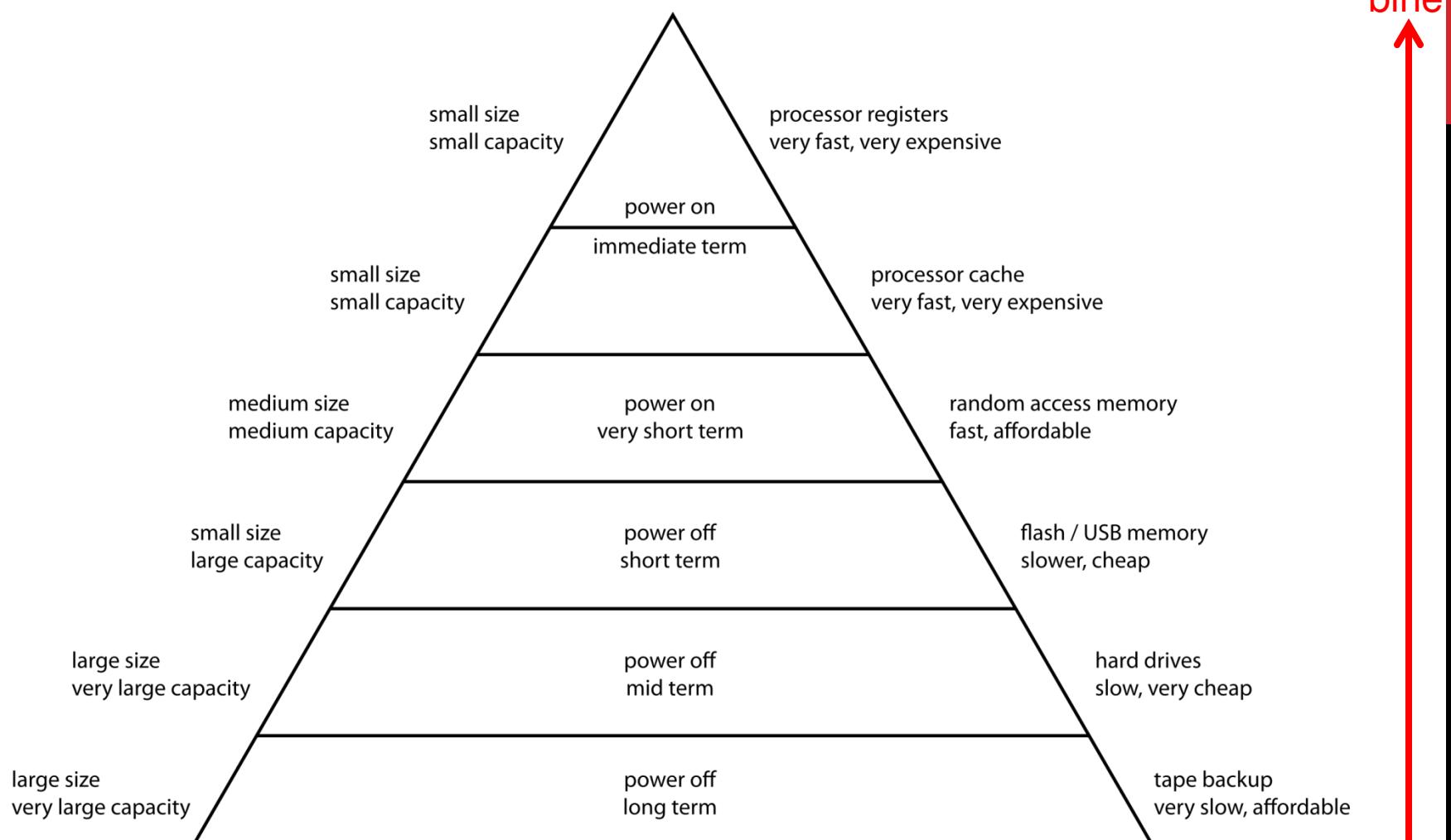

IERARHIZAREA MEMORIEI

- tipuri de memorie
  - registrii procesorului: acces imediat, 100-1000 bytes
  - cache L0: acces foarte rapid, 5-20 kbytes
  - cache L1 (cache instrucțiuni și date): 700GB/s, 100-500 kbytes
  - cache L2: 200GB/s, 500-1000 kbytes
  - cache L3 (de obicei partajat): 100GB/s, 1-5 MB
- memoria principală RAM: 100-500 MB/s, 2-64 GB
- disc HD/SSD: 10-100 MB/s, 1TB

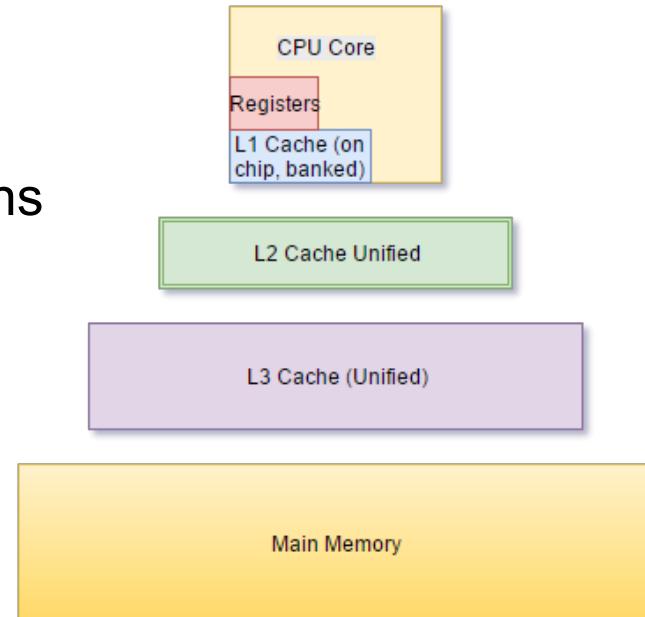

IERARHIZAREA MEMORIEI

IERARHIZAREA MEMORIEI

- de ce e bine să avem cache?
- presupunem că timpii de acces sunt:
  - în memoria principală: 50 ns
  - în L1: 1 ns (dar există o probabilitate de 10% ca în L1 să nu găsim ceea ce căutăm, i.e., 10% miss rate)
  - în L2: 5 ns cu 1% miss rate
  - în L3: 10 ns cu 0.2% miss rate
- să presupunem că vrem să accesăm o bucată de memorie, cât ne costă ca timp dacă:
  - verificăm în RAM: 50 ns
  - verificăm în L1: $1\text{ ns} + (0.1 \times 50\text{ ns}) = 6\text{ ns}$
  - verificăm în L2:

IERARHIZAREA MEMORIEI

- de ce e bine să avem cache?
- presupunem că timpii de acces sunt:
  - în memoria principală: 50 ns
  - în L1: 1 ns (dar există o probabilitate de 10% ca în L1 să nu găsim ceea ce căutăm, i.e., 10% miss rate)
  - în L2: 5 ns cu 1% miss rate
  - în L3: 10 ns cu 0.2% miss rate
- să presupunem că vrem să accesăm o bucată de memorie, cât ne costă ca timp dacă:
  - verificăm în RAM: 50 ns
  - verificăm în L1: $1\text{ ns} + (0.1 \times 50\text{ ns}) = 6\text{ ns}$
  - verificăm în L2: $1\text{ ns} + (0.1 \times (5\text{ ns} + (0.01 \times 50\text{ ns}))) = 1.55\text{ ns}$
  - verificăm în L3: $1\text{ ns} + (0.1 \times (5\text{ ns} + (0.01 \times (10\text{ ns} + (0.002 \times 50\text{ ns})))) = 1.5101\text{ ns}$

observați trade-off-ul între viteza de acces și probabilitatea de miss rate

cât este miss rate în RAM? 0% (în RAM sigur avem informația)

cu ce dimensiune are legatură miss rate? cu dimensiunea memoriei

IERARHIZAREA MEMORIEI

- de ce e bine să avem cache?
- presupunem că timpii de acces sunt:
  - în memoria principală: 50 ns
  - în L1: 1 ns (dar există o probabilitate de 10% ca în L1 să nu găsim ceea ce căutăm, i.e., 10% miss rate)
  - în L2: 5 ns cu 1% miss rate
  - în L3: 10 ns cu 0.2% miss rate
- să presupunem că vrem să accesăm o bucată de memorie, cât ne costă ca timp dacă:
  - verificăm în RAM: 50 ns
  - verificăm în L1: $1\text{ ns} + (0.1 \times 50\text{ ns}) = 6\text{ ns}$
  - cu un miss rate de 10% merită să avem cache L1
  - pentru ce probabilitate miss rate nu mai merită cache L1?
    - $p = 49 / 50 = 98\%$

IERARHIZAREA MEMORIEI

- de ce e bine să avem cache?
- presupunem că timpii de acces sunt:
  - în memoria principală: 50 ns
  - în L1: 1 ns (dar există o probabilitate de 10% ca în L1 să nu găsim ceea ce căutăm, i.e., 10% miss rate)
  - în L2: 5 ns cu 1% miss rate
  - în L3: 10 ns cu 0.2% miss rate
- Exemplu:
  - memoria RAM este 1 GB
  - memoria cache L1 este 128 kbytes
  - memoria RAM este de aproximativ 8000 de ori mai multă decât memoria cache L1, deci cum putem avea miss rate 10%?
  - ne bazăm pe **principiul de localizare**

CACHE

- **principiul de localizare**
  - presupunem că avem în RAM un vector de 1000 elemente

- cache L1 este gol

- cache L2 este gol

citim elementul a_0 (avem nevoie să procesăm vectorul): elementul nu e în L1, nu e în L2, trebuie să mergem în RAM, dar după ce îl citim din RAM copiem un segment din vector în L1 și L2

CACHE

- **principiul de localizare**
  - presupunem că avem în RAM un vector de 1000 elemente

- cache L1 conține a₀ și următoarele elemente din vector

- cache L2 conține a₀ și mai multe elemente din vector

citim elementul a₁: este deja în L1 (cache hit!)

citim elementul a₂: este deja în L1 (cache hit!)

citim elementul a₃: este deja în L1 (cache hit!)

CACHE

- **principiul de localizare**
  - presupunem că avem în RAM un vector de 1000 elemente

- cache L1 conține a₀ și următoarele elemente din vector

- cache L2 conține a₀ și mai multe elemente din vector

citim elementul a₄: nu este în L1 (cache miss!), dar este în L2, deci îl citim de acolo și actualizăm în L1

CACHE

- **principiul de localizare**
  - presupunem că avem în RAM un vector de 1000 elemente

- cache L1 conține a_4 și următoarele elemente din vector

- cache L2 conține a_0 și mai multe elemente din vector

citim elementul a_5 : este deja în L1 (cache hit!)

... când nu mai găsim nici în L2, mergem din nou în RAM și citim un nou subset din vector ($a_{10} \dots a_{19}$)

CACHE

- **principiul de localizare**
  - presupunem că avem în RAM un vector de 1000 elemente

- cache L1 conține a₄ și următoarele elemente din vector

- cache L2 conține a₀ și mai multe elemente din vector

miss rate pentru cache L1? 25%

miss rate pentru cache L2? 10%

CACHE

- **principiul de localizare**
  - presupunem că avem în RAM un vector de 1000 elemente

- cache L1 conține a₄ și următoarele elemente din vector

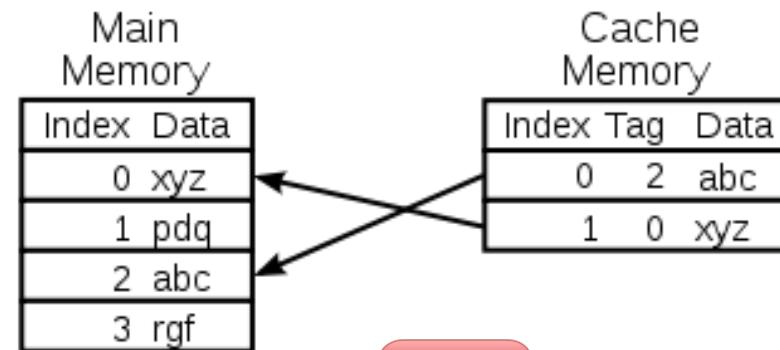
- cache L2 conține a₀ și mai multe elemente din vector

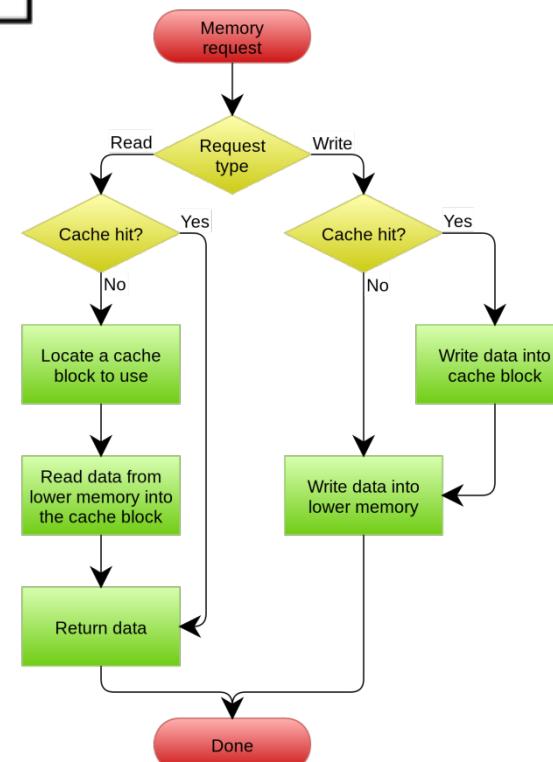
aici am accesat secvențial vectorul, dacă îl accesăm aleator, totul este pierdut (deci chiar dacă memoria se numește RAM, nu e deloc bine să accesăm datele complet Random)

CACHE

- corespondență dintre locația din cache și locația din RAM
  - este realizată printr-un tabel

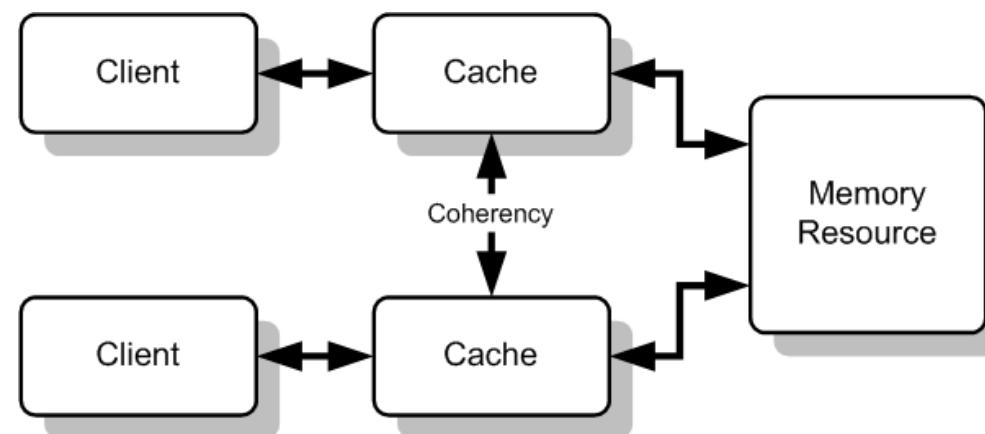

- algoritmul general:

CACHE

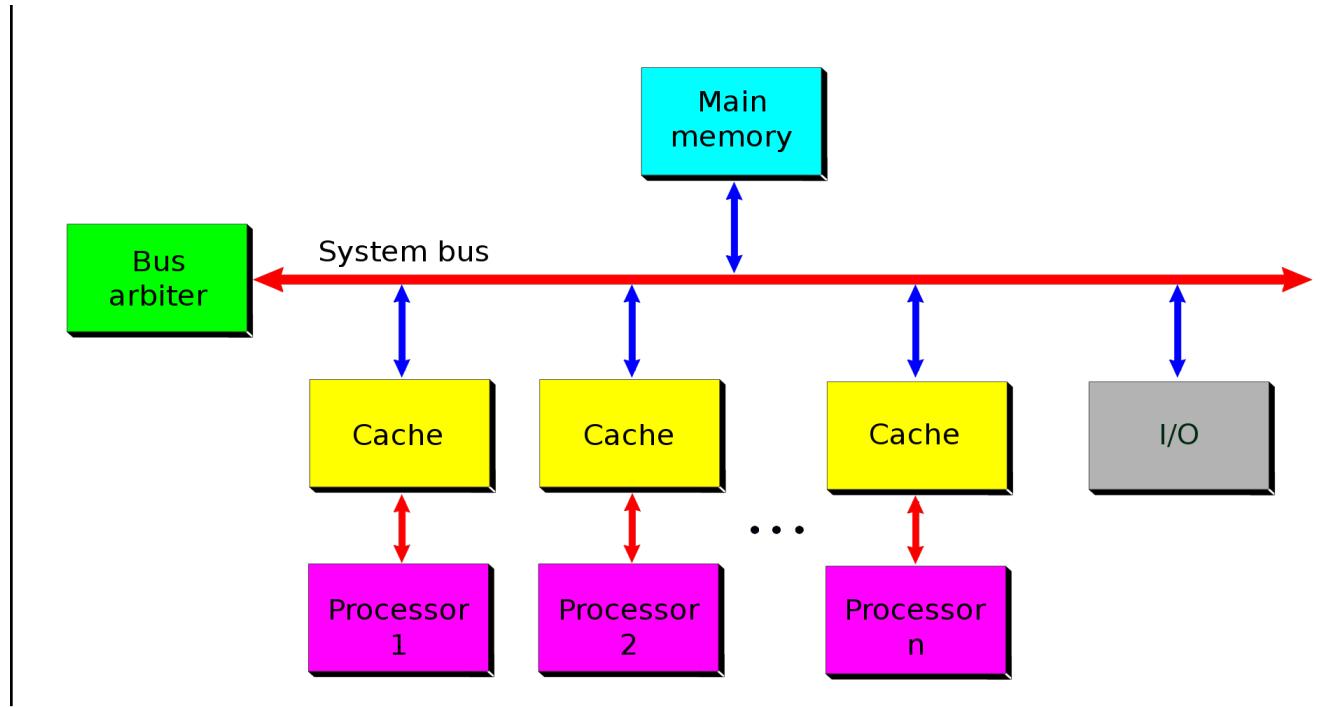
- corespondența dintre locația din cache și locația din RAM
  - la citire nu sunt niciodată probleme
  - la scriere lucrurile se complică
    - rezultatul este scris în cache
    - și celealte memorii trebuie să fie anunțate de noua valoare
      - L1/L2/L3/RAM etc.
    - situația se complică și mai mult dacă sunt cache-uri diferite pentru fiecare core pe care îl avem: cache coherence (protocol pentru consistența tuturor cache-urilor)

IERARHIZAREA MEMORIEI

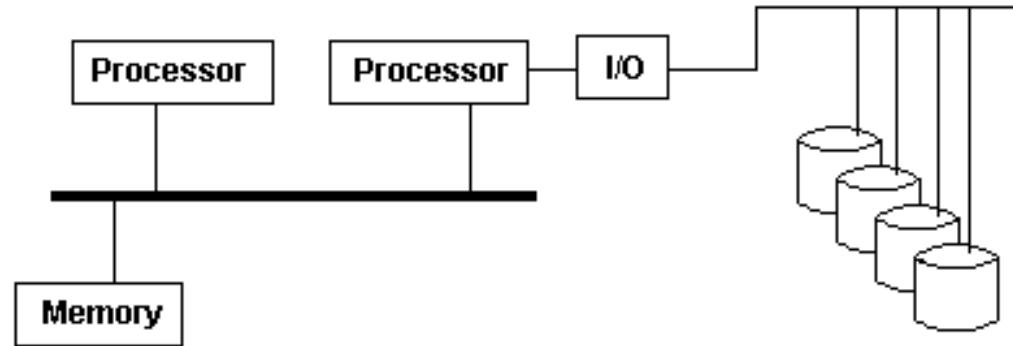
- când programați, nu vedeți această ierarhizare
- cine e responsabil de ce anume?
  - programatorul: transfer între HD/SSD și RAM (citire de pe disc)
  - logică hardware: din/în RAM în/din memoriile cache
  - compilatorul: generează cod care exploatează cache-ul
- cât timp performanța este acceptabilă totul e OK, apoi Assembly

SYMMETRIC MULTIPROCESS SYSTEMS

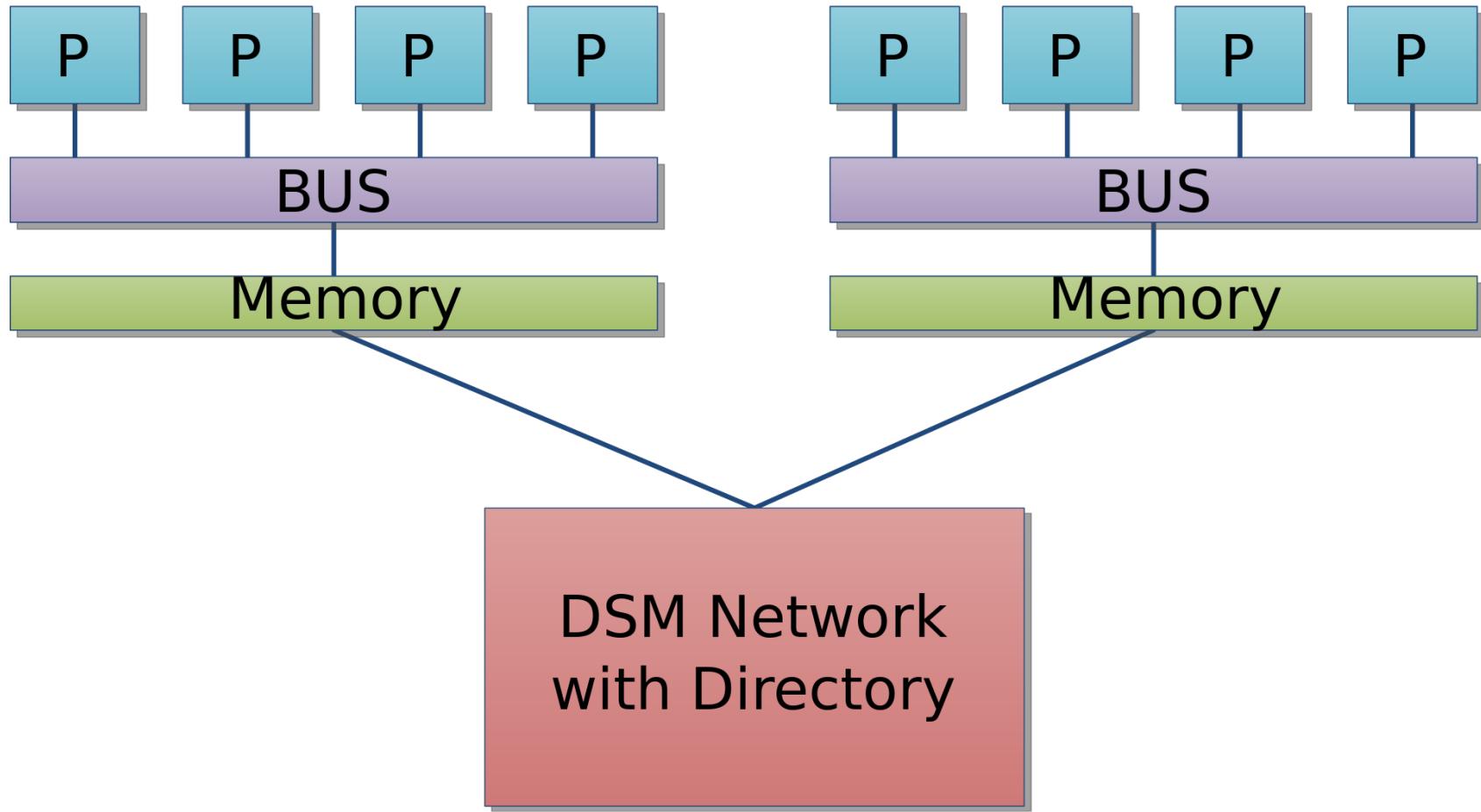
- **UMA (Uniform Memory Access)**
- **procese diferite pe procesoare diferite, dar e nevoie de modificarea programelor ca acestea să ruleze paralel**
- **dezavantaj: cache coherence**

ASYMMETRIC MULTIPROCESS SYSTEMS

- fiecare procesor are ceva diferit
  - unul execute programe
  - altul se ocupă de I/O

NON-UNIFORM MEMORY ACCESS

- rezolvă problema accesului la memorie de către procesoare multiple (fiecare procesor are memoria/cache-ul său)
- procesoarele așteaptă mai puțin să ajunge datele la ele